

Funded by
the European Union

Հայաստանում ռեսուրսների արդյունավետ ու ավելի մաքուր արտադրության զարգացում

ՌԱՄԱ մեթոդաբանություն

Ռեսուրսների արդյունավետ և մաքուր արտադրությունը (ՌԱՄԱ) կանխարգելիչ բնապահպանական ռազմավարությունների համապարփակ և շարունակական կիրառումն է գործընթացների, ապրանքների և ծառայությունների արդյունավետությունը բարձրացնելու և մարդկանց և շրջակա միջավայրի համար ռիսկերը նվազեցնելու համար: ՌԱՄԱ-ն ուղղված է ավելի քիչ ռեսուրսներով արտադրելուն՝ միաժամանակ նվազագույնի հասցնելով շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունները և բարձրացնելով ընդհանուր արտադրողականությունը: Փոքր և միջին ձեռնարկությունների (ՓՄՁ) համար ՌԱՄԱ մեթոդաբանությունը կարող է արդյունավետորեն նվազեցնել արտադրության ծախսերը՝ միաժամանակ բարելավելով ՓՄՁ-ների մրցակցային առավելությունը և կիրառելով էկոլոգիապես մաքուր գործելակերպ: ՌԱՄԱ-ն նաև արդյունավետ գործիք է ՓՄՁ-ների շրջանում շրջանաձև տնտեսության սկզբունքների ներդրման և խթանման համար:

"ՄՈՒՐ ՀԱՐ" ՍՊԸ - ՍՆՆԴԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

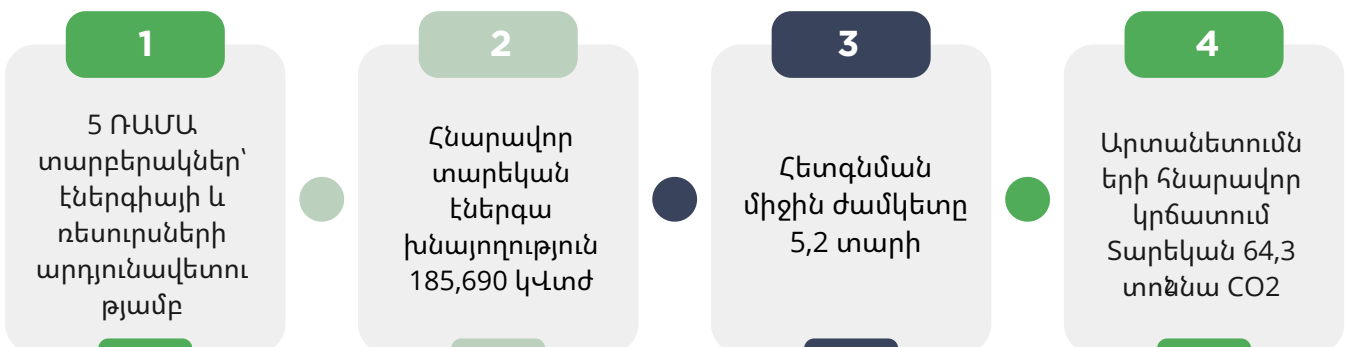
Կազմակերպության մասին

Գտնվելու վայր՝ Շիրակի մարզ, Գյումրի
Հիմնական արտադրատեսակ՝ հաց՝ մատնաքաշ և լավաշ, կոնյակի էքստրակտ
Աշխատակիցների թվաքանակ՝ 35
Հիմնական շուկա՝ Հայաստան
Հիմնադրման տարեթիվ՝ 2001

2001 թվականին հիմնադրված «Մուր Հար» ՍՊԸ-ն մասնագիտացած է հացաբուլկեղենի ոլորտում՝ առաջարկելով 40-50 տեսակ՝ հայկական լավաշ, մատնաքաշ, հաց, ռուլետ, թխվածքաբլիթ, կարկանդակ, խմորեղեն և նրբաբլիթ: 2021 թվականին ընկերությունը ներկայացրել է նոր արտադրանք՝ խմիչքների հնեցման լուծույթ, որն օգտագործվում է կոնյակի հնեցման համար: Սա բացառապես ստացված է կաղնու փայտից և վճռորոշ դեր է խաղում կոնյակի սպիրտի հաստնացման ժամանակ նոր անուշաբույր նյութերի օքսիդացման և ձևավորման գործում: Ներկայումս տանիքը հիմնականում վաճառվում է կոնյակ արտադրող հայկական ընկերություններին: 2024 թվականից ընկերությունը տանին կարտահանի նաև Ֆրանսիա: Արտադրության ծախսերի կրճատման նպատակով «Մուր Հար» ՍՊԸ-ն մասնակցել է «RECP Green Clubs» նախագծին EU4Environment-ի շրջանակներում (2019-2024 թթ.): Այս իրապարակումը մանրամասնում է ընկերության փորձը, որը զեկուցվել է 2024 թվականին իրականացված գնահատումից հետո:

ՕԳՈՒՏՆԵՐ

Action implemented by:

Նախագծի մոտեցումները

ՈԱՄԳ-ի գնահատումն ուսումնասիրել է արտադրական տարածքը և հայտնաբերել ՈԱՄԱ մի քանի տարբերակներ, որոնցից ընկերության կողմից առաջնահերթություն է տրվել չորսին:

ՈԱՄԱ տարբերակ 1. Ֆոտովոլտային (PV) արևային վահանակների տեղադրում և էլեկտրական մեքենայի (EV) գնում. 60 կՎտ հզորությամբ ՖՎ արևային համակարգը բավարար կլինի ընկերության կարիքները՝ հոգալու համար (հաշվի առնելով էլեկտրաէներգիայի պահանջարկը): EV-ներն ունեն պահպանման ցածր ծախսեր՝ ներքին այրման մեքենաների համեմատ ավելի քիչ շարժվող մասերի պատճառով. դրանց սպասարկման պահանջները նույնպես ավելի ցածր են:

ՈԱՄԱ տարբերակ 2. Էներգախնայողության բարելավում (դռների և պատուհանների ջերմամեկուսացում, շիկացած լամպերի փոխարինում LED լամպերով և նոր պատուհանների տեղադրում). 80% տնտեսական խնայողություն. Բացի այդ, շենքի ջերմամեկուսացումը կնվազեցնի անցանկալի ջերմության կորուստը կամ շահույթը և կարող է նվազեցնել ջեռուցման և հովացման համակարգերի էներգիայի պահանջները:

ՈԱՄԱ տարբերակ 3. Վերադարձված հացից չորահաց արտադրելը. Հաշվարկվում է, որ չոր և հնացած հացից օրական վերադարձվում է 0,6 մ³, որից 60%-ը հարմար է չորահաց (պաքսիմաթ) պատրաստելու համար, իսկ մնացած քանակությունը՝ որպես անասուն օգտագործելու համար:

ՈԱՄԱ տարբերակ 4. Օգտակար ենթամթերքների ստեղծում կաղնու փայտի չիպերի թափոններից. Օգտակար ենթամթերքներ, ինչպիսիք են փայտի բրիկետները և դեղորայքը, կարող են արտադրվել կաղնու փայտի կտորներից առաջացող թափոններից, թեև դա կպահանջի էական փոփոխություններ արտադրության վայրում: .

ՊԱՀՊԱՆԵԼՈՎ ՁԵՌԲԵՐՈՒՄՆԵՐԸ Հիմնական ՌԱՄԱ գործողություններ

ՏԱՐԲԵՐԱԿ 1

Արևային վահանակների տեղադրում և էլեկտրամոբիլների գնում

ՏԱՐԲԵՐԱԿ 2

Էներգախնայողության բարելավումներ

ՏԱՐԲԵՐԱԿ 3

Վերադարձված հացից չորահացի արտադրություն

ՏԱՐԲԵՐԱԿ 4

Կաղնու փայտի թափոններից օգտակար ենթամթերքների ստացում

Հիմնական տնտեսական ցուցանիշներ

ՈԱՄԱ ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐ	ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐ (EUR)	ԽՆԱՅՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ (EUR/Տար)	ՀԵՏԳՆՈՒՄ (Տարի)
ՏԱՐԲԵՐԱԿ 1:	165,000	23,640	6.95
ՏԱՐԲԵՐԱԿ 2:	15,500	1,630	9.5
ՏԱՐԲԵՐԱԿ 3:	24,000	11,700	2.1
ՏԱՐԲԵՐԱԿ 4:	-	2,600	9.5

Ռեսուրսների խնայողություն

ՈԱՄԱ ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐ	ՋՈՒՐ (M ³ /YR)	ԷՆԵՐԳԻԱ (KWH/YR)
ՏԱՐԲԵՐԱԿ 1:	-	184,000
ՏԱՐԲԵՐԱԿ 2:	-	1,290
ՏԱՐԲԵՐԱԿ 3:	49.5	-
ՏԱՐԲԵՐԱԿ 4:	200	-

Աղտոտվածության ընդհանուր նվազում

ՈԱՄԱ ՏԱՐԲԵՐԱԿ	ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ CO ₂ -EQ
Ընդհանուր	64.3

“Մեր ընկերությունը պայքարում էր արտադրական գործընթացներից առաջացած ավելցուկային կեղտաջրերի, ինչպես նաև ռեսուրսների և սարքավորումների ոչ արդյունավետ օգտագործման պատճառով էներգիայի բարձր ծախսերը կառավարելու համար: ՌԱՄԱ Կանաչ Ակումբների շնորհիվ մենք սովորեցինք ռացիոնալ օգտագործել ռեսուրսները և այժմ կարող ենք պլանավորել մոտ ապագայում նոր ապրանքներ ներկայացնել, ասաց «Մուր Հար» ՍՊԸ-ի գործադիր տնօրեն Արմեն Մուրադյանը:”

ՈԱՄԱ Կանաչ ակումբների ներդրումը ԵՄ-ի կողմից ֆինանսավորվող EU4Environment Action-ի մի մասն է և իրականացվել է UNIDO-ի կողմից: Այս համատեքստում «ՄՈՒՐ ՀԱՐ» ՍՊԸ-ն միացել է EU4Environment-ի շրջանակներում մշտադիտարկվող ակումբների ծրագրին: Հետագա այցելություններ են իրականացվել նաև՝ ստուգելու առաջարկվող ՈԱՄԱ տարբերակների իրականացումը: EU4Environment-ն օգնում է ԵՄ Արևելյան գործընկերության երկրներին պահպանել իրենց բնական կապիտալը և բարձրացնել մարդկանց բնապահպանական բարեկեցությունը՝ աջակցելով շրջակա միջավայրի հետ կապված գործողություններին, ցուցադրելով և բացելով ավելի կանաչ աճի հնարավորությունները և ստեղծելով մեխանիզմներ՝ ավելի լավ կառավարելու շրջակա միջավայրի ռիսկերն ու ազդեցությունները: Լրացուցիչ մանրամասների համար այցելե՛ք՝ www.eu4environment.org

Այս հրատարակությունը պատրաստվել է Եվրոպական միության աջակցությամբ: Դրա բովանդակությունը բացառապես UNIDO-ի պատասխանատվությունն է և պարտադիր չէ, որ արտահայտի Եվրոպական միության տեսակետները:

© – 2024 – UNIDO. © ՄԱԿԱԶԿ: Բոլոր իրավունքները պաշտպանված են. Լիցենզավորված է Եվրամիության կողմից՝ համաձայն պայմանների

ՄԱԿ-ի Արդյունաբերական Զարգացման
Կազմակերպություն
տիկին Տատյանա Չերնյավսկայա
«ԵՄ-ն շրջակա միջավայրի համար» ծրագրի ղեկավար
Հեռ: +43 1 26 0 26 5520
Էլ. հասցե: t.chernyavskaya@unido.org

Կոնտակտներ՝ Կովկասի Տարածաշրջանային
Բնապահպանական Կենտրոնի Հայաստանի
ազգային գրասենյակ
Հասցե: Այգեստան փ.7, շենք N 2, 0010, Երևան
Կայք: www.rec.am
Հեռ: +374-115-75-148